DE DÖVAS JUL 1969

FINLANDS DÖVAS FÖRBUND r.f.

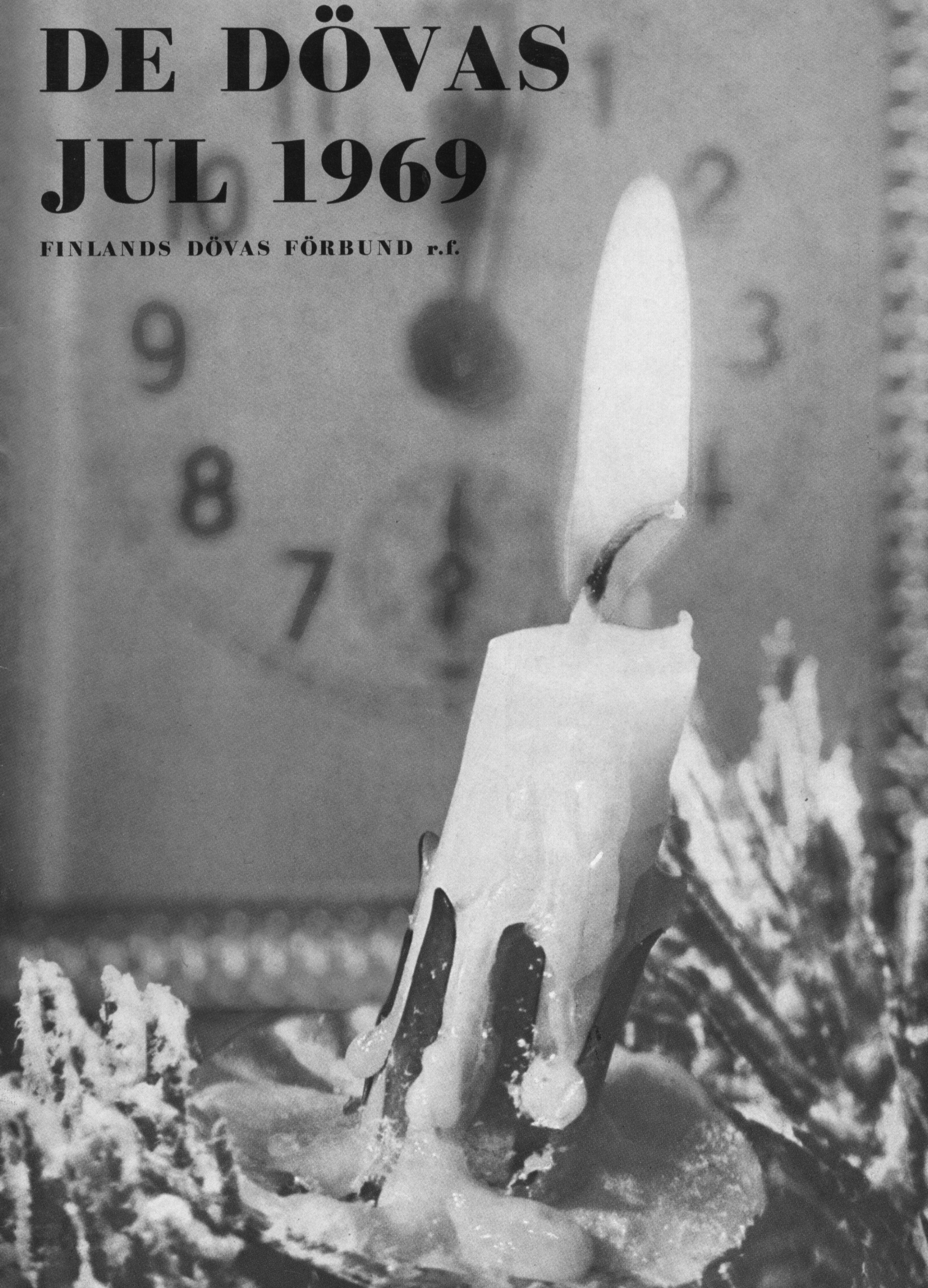

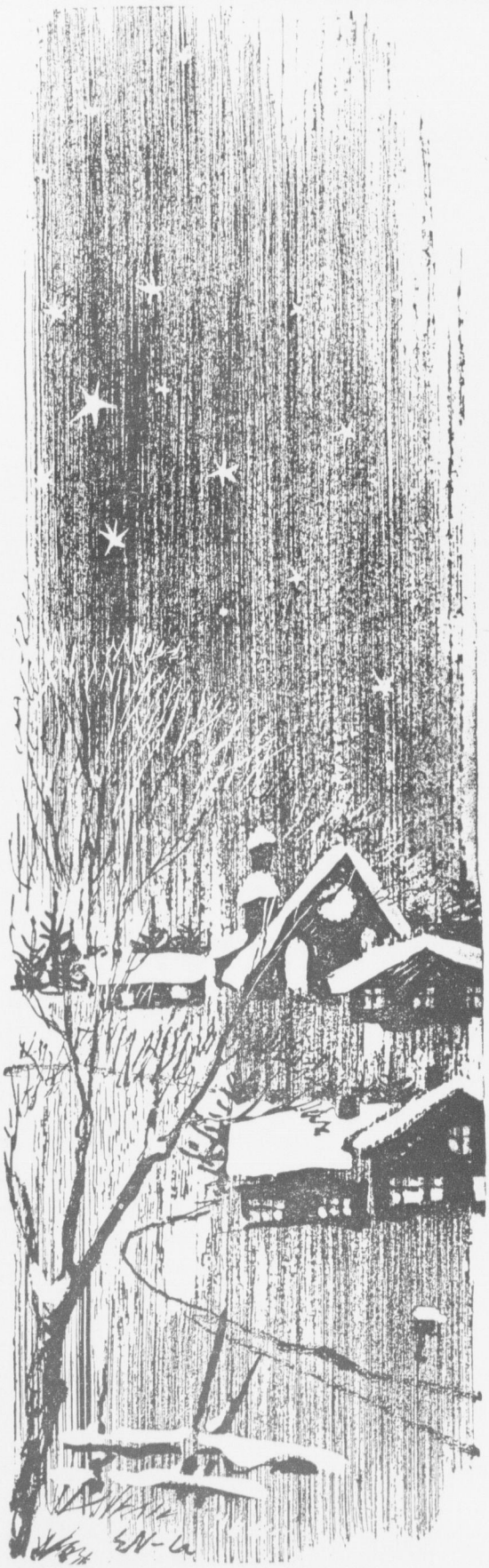

DÖVAS JUL

Tidskrift för döva nr 12 B 1969

UTGIVARE
Finlands Dövas Förbund r.f.
Elisabetsgatan 27 E 10 Helsingfors

HUVUDREDAKTÖR Runo Savisaari

Jag byger en palmhydda vid Er port

Dövas Jul. Den kommer med posten, eller också har Ni köpt den, vår tidning.

Världen är fylld av tidningar, böcker, ord. Speciellt så här vid julen.

Ord, penna, använde Shakespeare, mästaren, på 1500-talet. De är tidlösa, de citeras, hans verser, när man vill uttrycka sig vackert, Som t.ex.

Jag byger en palmhydda vid Er port
och ropar in till er själ,
tills ni blir bevekt!

En palmhydda vid porten? Tankeassosiationen: den fattige bygger en palmhydda vid den rikes port, vid den välbevakade porten i den höga muren och ropar in till dennes själ. »Tills ni blir bevekt.»

Tanken lockar till ett leende: denna tidning, Dövas Jul, är en palmhydda vid Er port!

Vi bygger, vi döva, palmhyddor vid Era portar att Ni skulle se oss också. Alla våra publikationer i vilka vi strävar till att fästa Er uppmärksamhet vid det som vi vill att Ni skall veta om minoritetens ställning, är sådana. Vi måste. Vem känner väl vår ställning, våra behov och våra mål bättre än vi?

De råd de döva får av sin omgivning, av varandra och av sakkunniga om hur man skall vara och leva är som barnuppfostran, lika många, motstridiga och förvirrande.

Bland annat får vi höra att det inte är passande att vi för så mycket ljud om oss själva, nog vet höga herrarna vad som är bäst för oss.

Å andra sidan åter frågas varför vi är så tysta, varför håller vi oss inte mera framme? Inte får man ju numera någonting någonstansifrån om man inte ropar vid portarna, på torgen.

Byggandet av palmhyddor vid portarna är verkligen vår strävan att vara med och att få vår del av den gemensamma kakan också i dagens samhälle. Och det lockar inte mera till ett leende.

Vad vill då minoriteten? Samma som alla andra: mer än den får. De svagas minoritet får dessutom alltid proportionellt sett mindre än de andra. Vi kan nämna några exempel: skolväsendet, vuxenutbildningen, mentalhälsovården, åldringarnas och flerinvalidernas vård, rehabilitering och så vidare... Allt detta kunde ju redan rubba julfriden. Hur mycket uppmärksamhet har egentligen fästs vid de specialproblem dövheten förorsakar, har de inte i allmänhet skjutits åt sidan till förmån för »mera normala» problem.

Då vi försöker få sådant, som vi anser att vi har rätt till, får vi inte bli rädda för litet. Palmhyddorna, de svaga hyddorna, är en bild av oeftergivlighet, belägring. När stormen far iväg med en, måste vi bygga en ny, gå in för samma sak:

☆☆

KAISU KORHONEN:

☆☆

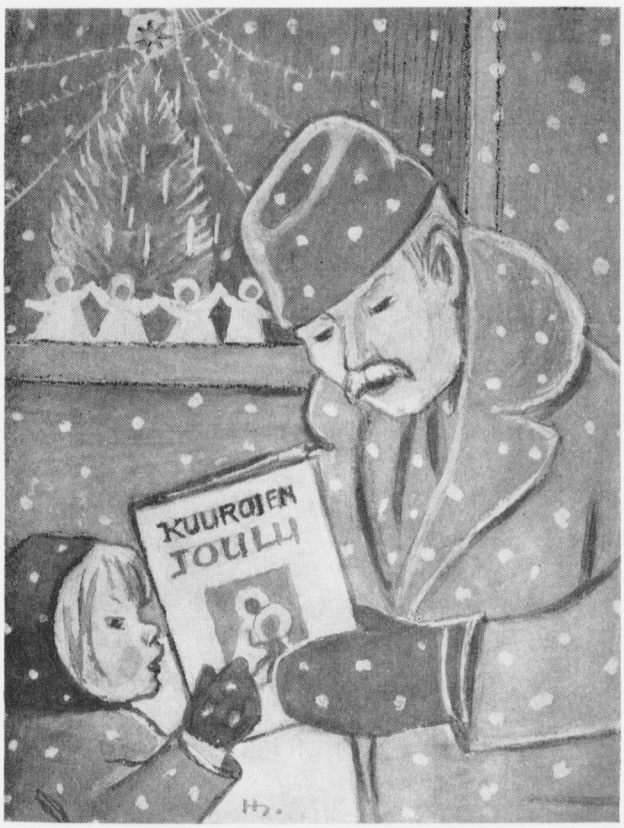

ropa vid portarna. Och det hjälper inte fast det regnar in och själen fryser. De mål som uppnåtts, ty också sådana finns, kan vara en sporre för oss och våra vänner. T.o.m. glödande vrede kan vara det ibland.

Det är inte frågan om att vi ville leva bekvämt på samhällets bekostnad. Ofta är det fråga om att vi inte kan få individuell vägledning i enlighet med vår kapacitet till att bli en nyttig del av samhället. Hur mycket andliga eller ekonomiska resurser har utplånats hos de döva på grund av felaktig handledning och felaktig placering. Det har säkert ingen brytt sig om att undersöka. Kanske det blir gjort när den så mångomtalade bristen på arbetskraft blir aktuell.

Det finns frågor, områden och situationer i vilka det men som förorsakas av de dövas tystnad kunde elimineras, tillochmed vändas till en fördel. Allt faller på bristen på arbetsvilja, kanske ingen brytt sig om att undersöka de primära orsakerna till de besvikelser som förorsakats av under- eller överskattning.

Än finns det mycket att göra. Till alla betydande instanser, alla som kan ha sitt att säga om våra angelägenheter, måste vi hinna ropa ut vår egen åsikt. Det är ju vi som måste erfara vår dövhet, inte antaga, tro, gissa. Mål som delvis uppnåtts får inte bli liggande att vila, stanna på stället. De nya frågor tiden för med sig måste tas fram. De makthavande växlar, de nya kan ha god vilja, men inte saklig kännedom — och så lägges saken på bordet att vila. Vi får vänta.

Också vid vår egen port måste vi stå för att de starka av oss skall känna sitt ansvar för dem åt vilka livet inte gett vapen i handen.

Det sägs att julen är en tid av lugn och stillhet. Vi hoppas på julfrid, vila, bekymmerslöshet, feststämning. Vad inbegriper vi i ordet »frid»? Kan inte den för sin del vara visad förståelse, bevekelse inför en medmänniska, frid i sinnet för att . . .

Och denna medmänniskas frid, då hon blir fri från sin bitterhet, en känsla som uppstått för att hon inte blivit förstådd, hennes behov inte insetts, ingen lyssnat till henne? Ju mera underbara människornas vinningar blir, desto underligare är det hur litet vi vuxit i förmågan att förstå varandra, speciellt sådana som är annorlunda, inte sant?

Den stora festen kommer trots allt. Och även om vi vill

»byga en palmhydda vid er port
och så ropa in till er själ»

tillönskar vi också alla uppriktigt en God Jul!

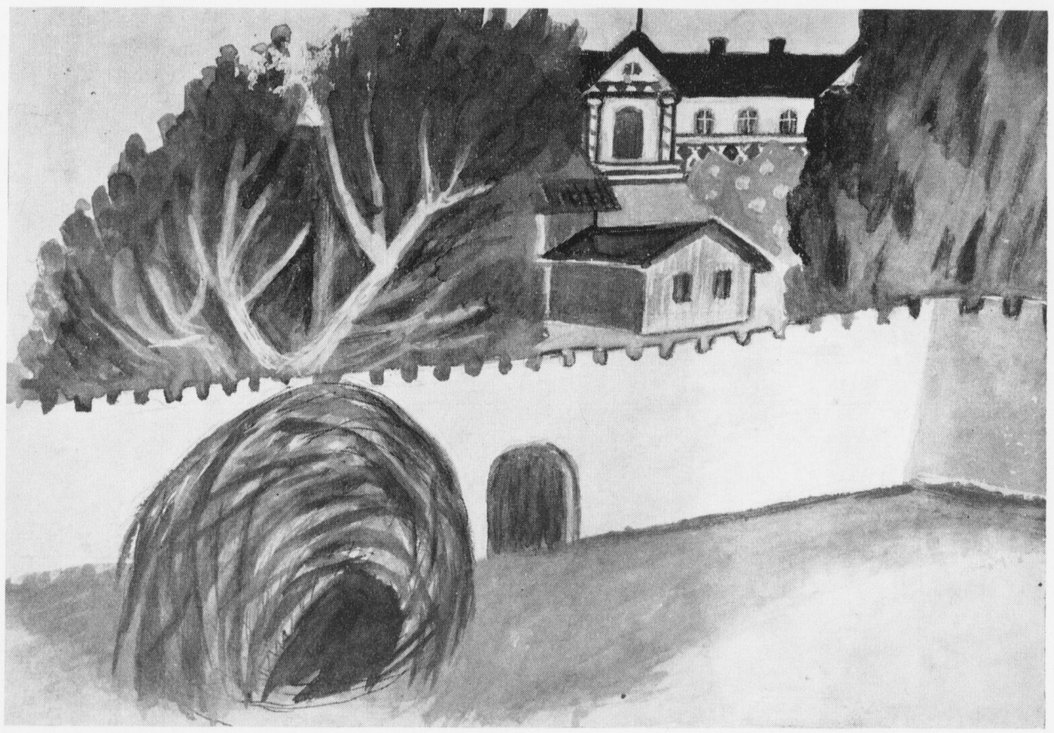

REINO GREV:

Specialerbjudande - julgåvan

Han kommer, till vår frälsning sänd, Och nådens sol, av honom tänd, Skall sig ej mera dölja. Han själv vår herde vara vill, Att vi må höra honom till Och honom efterfölja, Nöjda Höjda Över tiden Och i friden Av hans rike En gång bliva honom like. Psalm 13:4.

»Söken först Guds Rike och hans sannfärdighet, så ges åt Er också allt detta». Vi gläder oss över affärernas specialerbjudanden, utnyttjar dem och köper vad vi behöver, speciellt om vi också får något »på köpet». Det finns »gåvoerbjudanden» men det gäller att se upp, all reklam är inte ärlig, många undermåliga lockelser används. Gud har också ett specialerbjudande, ett verkligt gåvoerbjudande, utan villkor och krav, det bästa människan någonsin kan få, vad själen verkligen behöver, Frälsaren!

Jesus Kristus är julens glädjebudskap — Himlens gåva till envar! Adventen är väntans och förberedelsernas tid. Att det bara inte går som för Jesu föräldrar, på återvägen från templet märkte de att Jesus saknades i sällskapet. Han hittades i templet. Se till, att Jesus och hans evangelier inte blir endast en tempelvana och glöms bort i hemmets julfest och i vårt vardagshem. Vi kommer ihåg när det är högtid, men i hemlivet talas inte om honom, och lyssnas inte heller. Låt inte den dagliga bönen bli bortglömd, för vad erbjuder inte vår rika psalmbok, ur den har släktled efter släktled öst Guds Ord som lov och tack och som lättfattlig lärdom. Psalmboken är som en förklaring till Bibeln. Stäm in i psalmen i ditt hjärta, psalmboken borde inte saknas i något hem.

Julgranen är ett blickfång, allas blickar är fästa vid julgranen, betraktar toppstjärnan, Betlehemsstjärnan, den leder tankarna till krubban i Betlehem, till Jesusbarnet.

Se på änglarna i julgranen, de leder Dig till ängarna i Betlehem, till herdarna för att se på änglarna och krigsskaran från himlen, lyssna till deras lovsång.

Utan julevangelium är hemmets julfest ingen verklig fest, lyssna till julpredikan, läs julens budskap i julpublikationerna, om det skriver också tidningarna. Julens budskap är också i år den största nyheten, ett glädjebudskap för alla folk.

Vi öppnar psalmboken vid psalm 13 och sjunger ur hjärtat dess underbara ord, från vilken också en del av texten är tagen.

Guds Välsignelse och En Förjdefull Jul.

FACKELTÅGET I ÖSTERMYRA

Glimtar från Finlands Dövas Förbund VII Kulturdagar för de unga 14.-16. 5. 1969

Text: KAISU KORHONEN

Bilder: KALEVI A. MÄKINEN

»Vi är ljusets fackla . . .»

Pohjanpääs dikt Fackelbärarna som framfördes vid våra första kulturdagar har blivit ett tema för dessa tävlingar. Också deltagarmärket har utarbetats enligt temat. Deltagarna vid dessa kulturdagar var över hundra, varför den förutspådda ledan vid tävlingarna inte kunde ses.

Det första anförandet: Ordföranden för Finlands Dövas Förbund, byggnadsrådet Runo Savisaari håller sitt hälsningstal, bakom honom folkdansarna i rad.

»Vak upp kring hundramila stränder,
vak upp mitt land, mitt sköna land . . .»

De VII kulturdagarna har öppnats. Seinäjoen Kuurojenyhdistys som varit med nästan ända från början, den är med sina i landskapet spridda medlemmar mindre än mången annan, hade fått ansvaret för arrangemangen. Den största bördan hade burits av ordföranden och sekreteraren, jordbrukaren och värdinnan Viitala från Kuortane, längst borta på bilden. Föreningens medlemmar deklamerade i kör vid öppningstillfället Morgonsång under ledning av Aino Viitala.

»Gå och se efter om världen är färdig». Festtalarens fackla har getts åt Soile Hämäläinen.

I deklameringen finns alltid många deltagare, nybörjarna i E-serien, de mera skickliga i A-serien, de verkliga förmågorna i mästarserien. I Östermyra deltog i deklameringstävlingen inalles 21 tävlare. De tecken som används vid deklameringen är mera plastiska och konstnärliga än de som användes i dagligt tal.

Den närmaste grenen till deklameringen måste anses vara berättelsen, också denna gren har utvecklats sedan de första åren, antalet deltagare har ökat. Som utvecklare av förmåga att uttrycka sig är den en speciallt bra gren för de unga, om också endast de verkligt begåvade kan sätta sig in i den på ett konstnärligt sätt.

Pimeys ehtoon
sankkana, raskaana valuu...
Yhtä on lähtö ja paluu,
matka — kehdosta kehtoon...

Liisa Kauppinen, Helsingfors, deklamerar Sarkias dikt: Liten ryttare. Mästarklassen.

Oi aamua! Lindblad kulkee.
Miten kaislikko tuoksuukaan

Ritva Hummelin, Jyväskylä, och Mustapääs dikt: Livets skönhet.

ja kävellen niittuista rantaa
hän haukia vitsassa kantaa —
oi aamua sunnuntain!

Elisabet Katainen, Helsingfors.

På åbovis dansades trådrulle (till vänster) och jyväskyläborna bugade för varandra i Hollolapolskan (till höger). Lagens ledare var verkliga fackelbärare. Platserna II och III.

Kjolarna svänger i dansens virvlar, vasalaget var med för första gången.

Folkdanstävlningen inleddes av helsingforsseniorerna som dansade Kökar engelskan.

Folkdanstävlingen var kulmen för publikens intresse: klarar sig vår grupp. Standarden har stigit mycket under åren, de bästa lagen dansar allt mera krävande danser i den del av tävlingen som gäller danser efter fritt val. Tävlingen har blivit hårdare, grupperna flere. I Östermyra deltog 7 lag, både mera vana och nybörjare som ville pröva sina vingar.

En del av Ungdomsarbetskommitténs damer: Terttu Martola och Liisa Kauppinen. Till kommittén som skötte arbetet bakom kulisserna, poängräkningen, utdelningen av diplomen m.m. hörde dessutom förbundets ombudsman Jaakko Väisälä, Esko Sänkiniemi och Eija Helle. Glömmas får ej heller den ödmjuka »springpojken» Teuvo Lillunen, som knappt såg annat av hela tillställningen än inträdesbiljetterna, tablåerna och räknemaskinen och kanske de förtjusande damerna som hjälpte till på expeditionen.

Priserna i uppsatstävlingen delas ut. Många anser uppsatsen vara den allra svåraste grenen. Segraren: Sirpa Kostiainen (till höger) är en verklig fackelbärerska, en mångsidigt begåvad deltagare, som varit med varje gång i olika grenar, endast fotograferingen och teckningen är grenar hon inte deltagit i — och alltid har hon varit i täten. Eija Helle — II pris — är en stjärna på kommande.

Det är viktigt att kunna hålla föredrag, föredragshållaren är en viktig person. Soile Hämäläinen, Jyväskylä, avgick för andra gången med segern, på följande platser kom Ritva Lehtimäki, Åbo, Juhani Auvo och Soini Suni, Helsingfors.
Det märkliga med den här bilden är att på den står sida vid sida de som erhöll intressepriset vid VI och VII kulturdagarna, Auvo och Suni. Intressepriset ges till den, som med framgång deltar i de flesta grenarna. Suni och Auvo är förutom programuppträdare också med i konstgrenarna, Suni i teckning och Auvo i fotografering och smalfilmning osv. Det är så det skall gå till!

Frågesporten har tagits med som en tävling lagen emellan. Lagen består av 3 tävlande. De deltagande lagen var denna gång 9. Jyväskylälaget, framme till vänster, kom på andra plats, på tredje plats Östermyra bakom Åbolaget.

För att få ett skådespel tävlingsdugligt krävs av laget gott samarbete, av regissören verkligt intresse och energi — regissören måste ju ofta svara för kostymerna och t.o.m själv sy dem. Tävlingen var hård, Åbolaget fick försprång med skådespelet »Papin perhe». Jyväskylälaget hade två skådespel Larin-Kyöstis »Juhannustulilla» och som ett avsteg från den så vanliga humoristiska linjen, andra akten ur Minna Canths »Työmiehen vaimo». I helsingforslagets tolkning av Ensio Rislakkis »Ruma Elsa» sågs även humoristiska miner och situationer.

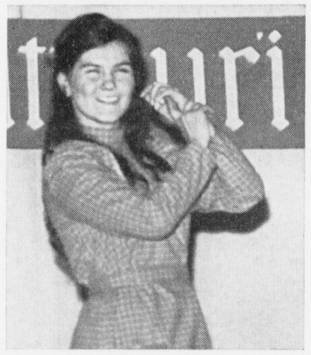

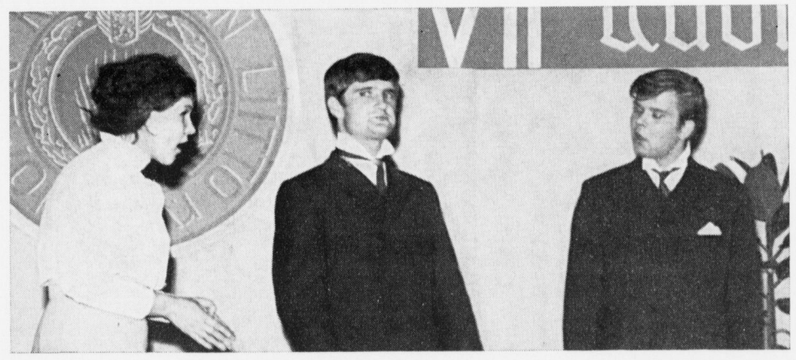

Den temperamentsfulla Maiju i skådespelet »Papin perhe» (Vuokko Sänkiniemi) fick pris för rolltolkning.

Åbo föreningens regissör Silja Leino (till vänster) har ett verkligt intresse för teater. Prästgårdens unga diskuterar.

»Vill du inte ha en friare»? frågar Taava (Pirkko Janhonen) av Henna (Ritva Hummelin) i skådespelet Juhannustulilla.

»Nog tycker jag mycket om dej». Vad månne Lassi (Arvo Hämäläinen, pris för rolltolkningen) anser on Taavas känslor.

»Vänta, snart får vi en sup», försäkrar Risto (Erkki Hummelin) i Työmiehen vaimo, sin kamrat Toppo (Pentti Korhonen).

Hustrun Johanna (Annikki Moilanen) och Vappu (Kaisu Korhonen) följer skrämda med situationen.

Facklan brinner, lyser, värmer ...
Mycket skulle vi ha gått miste om utan dessa kulturdagar under årens lopp. Vem tände gnistan? Från tiden för ett tjugotal år sedan dyker åtminstone tre namn upp, de som förverkligat har senare varit ännu flere. Gnistan torde ha tänts av Erkki Tuliniemi, men det egentliga initiativet togs av Aura Ahlbäck, hon som sedan bar ansvaret för de första och de fyra följande tävlingarna. Samma tanke närde vid samma tid även Inkeri Koskinen, som från ungdomsklubben i Jyväskylä tog kontakt med klubbarna i Åbo och Helsingfors för att åstadkomma kulturtävlingar. Så tändes facklan och började brinna. Ett tack till dem för det. På återseende och tack, föreningen i Östermyra.

SOM TURIST VID VÄRLDSSPELEN

I följe med det finländska laget vid de XI Världsspelen för döva i Belgrad.

Resan började söndagen den 3.8. och redan från första början låg en feststämning i luften. Finlands Dövas Idrottsförbunds lag, iklädda eleganta mörkblå kostymer och vita Gulf-mössor, tog avsked av vänner och anhöriga på flygstationen i Sjöskog och våra ståtliga gossar fick många beundrande ögonkast. Lagets ledare, Oiva Virtanen, ordnade på sitt välkänt effektiva sätt oss in i flygplanet så, att vi under den 3½ timmar långa resan fick sitta i en grupp och prata med varandra. Till Budapest anlände vi sent, kl. 12 lokal tid, och efter duschen kröp vi genast i säng på hotell Universitas.

Följande dag företog vi en rundtur i hettan. Sist i gruppen som man var, fick man inte mycket ut av guidens förklaringar, men litet kunde alltid snappas upp än här än där. Vi fick veta, att Budapest som ligger vid Donau har ca 1.800.000 invånare och att staden består av två delar, den bergiga Buda, med det ståtliga kungliga slottet samt den låglänta Pest. Stadsdelarna är förenade med varandra med vackra broar och jag tror även att en stor del av Budapests charm ligger just i Donau och de talrika broarna över floden. Vi vandrade igenom Kröningskyrkan eller Mattiaskyrkan, som är från 1200-talet och vi beundrade St Stephans kyrka eller Basilikan med dess 96 m höga kupol. Svalkan och friden i kyrkorna var välkomna för oss som led av den brännande hettan.

Hur gott var det inte för fötterna att få vila och hur väl smakade inte maten i utomhusrestaurangen under lövkronorna efter rundturen. På tal om mat är det skäl att komma med en anmärkning. Ungrarna kan verkligen matlagningskonsten. Vi åt nästan alla måltiderna i det berömda Hotell Gellert, vars måltider med 4—6 rätter var såväl närande som läckra och gjorde oss nästan lyriska. Det vattnas ännu munnen när jag minns den gratinerade karpen, paprikorna fyllda med köttstuvning och chokladkakorna som var dränkta i gräddskum.

Från denna avvikelse på gastronomins stigar återkommer jag, om än motvilligt, till följande presentationsobjekt, baden i Hotell Gellert, som i tiden torde ha betjänat europeisk adel och annat bättre folk. Nu fanns det plats också för oss vanliga dödliga. Solen fick gassa bäst den ville, vi gungade på vågorna i den stora bassängen, satt i de varma källorna som med trons makt kunde bringa bot för ett otal krämpor och avnjöt mineralvatten eller coca-cola. Den eftermiddagen var verklig avkoppling.

För att inte den huvudsakliga orsaken till resan skall falla i glömska är det skäl att berätta att dagligen trännades flitigt för tävlingarna. På universitetets sportplaner, som var belägna nära Hotell Universitas, fanns möjligheter till träning av många olika slag. Första dagen hamnade lagledaren Oiva Virtanen att bl.a. springa i kapp med schäfern som vaktade korgbollsplanen, då denna Kerberos uppenbarligen ville smaka på finländska ben. Oiva var dock för seg för hunden och för att förhindra nya försök låstes hunden in. Det dova morrandet fick dock ännu håren att resa sig på de förbipasserande.

Men låt oss fortsätta resan. Tågresan Budapest—Belgrad är något som helst borde glömmas. Sju timmar i hetta, damm, trängsel. Läskedryckerna slukade förmögenheter. Uppfriskning sökte vi efter också i korridorerna vid de öppna fönstren, från dem kunde man samtidigt beundra de förbiilande landskapen. Var detta den pusta som sträcker sig

från Tisza till Donau. Majsfält så långt ögat kunde se, solrosfält, gulaktiga tegelhus, popplar, bönder endast i långa skjortor (åtminstone såg det så ut från tågfönstren), kvinnor klädda i svart. När mörkret fallit på kunde på några stationer ses zigenarfamiljer samlade kring lägereldar. Från stationsrestaurangerna hördes musik från radion, folksånger — entoniga och sorgmodiga. I Belgrad var vi kl. 9 på kvällen. Från finska legationen hämtades famnen full med starkt doftande blommor och Valentin Kaurela och Erkki Hummelin som mötte oss på stationen skötte om att vi kom till hotellet, där vi ännu fick en sen kvällsbit innan vi gick till sängs.

Och sedan Belgrad. Staden är en blandning av öst och väst och kanske litet till, ty i Belgrad har styrt och ställt folk med många slags kulturer. Redan innan vår tideräkning började levde kelterna på dessa kullar likaså romarna, vilkas byggnader framkommit vid grävningar i Kalemegdaparken. Undertecknad fick den äran att i handen hålla ett 2000

Världens älsta lönn, som stötts med stålkonstruktion.

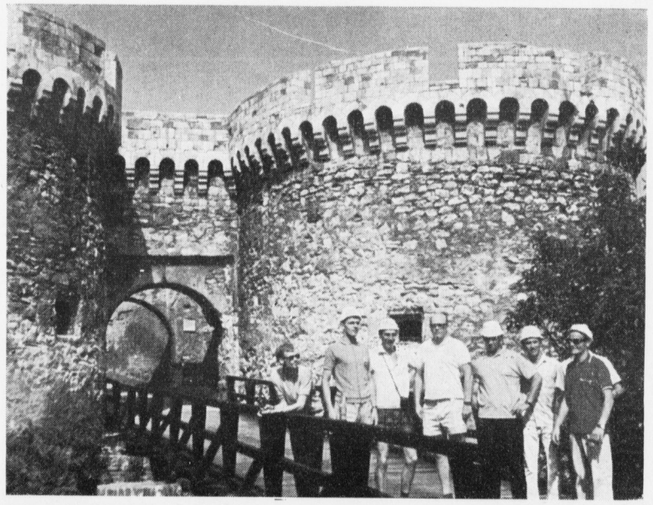

Murarna i Kalemegda. Nutidens riddare i det förgångnas ram.

år gammalt järnföremål och jag önskar jag hade ett mediums förmåga att åt nutiden tolka dess historia. Men arkeologerna är väl trots allt pålitligare tolkar. Också serberna tyckte om Belgrad, eller Singidunun, som romarna kallade staden, likaså ungrarna, turkarna, österrikarna, alla i tur och ordning. De senaste gästerna var de tyska ockupanterna under andra världskriget. Alla dessa folk har av sin egen kultur skänkt något åt dagens Belgrad. Det bästa minnesmärket torde vara människorna själva. Hos dem kan man påträffa kännetecken från många olika raser. Den mörka färgen från turkarna, mjukheten från latinarna, kelternas rödskiftande hårfärg och ståtliga längd, exotiska drag från serbo-kroaterna i bergen.

Numera finns i Belgrad ca 560.000 invånare och till denna har anslutits staden Zemun norr om Donau, Jugoslaviens industricentrum. Staden håller kraftigt på att ändra utseende, egnahemsområdena med sina kåkar förstörs och nya om också opersonligare höghus bygges i stället. På kvällarna vandrade vi längs kvarteren som dömts att förstöras. Små enfamiljs (?) hus med trädgårdar, fulla med nytto- och prydnadsväxter. Hemtrevligt. TV fanns i många hus, någonstans spelade en grammofon och barnen lekte sina intensiva lekar i skymningen i gränderna. Detta var en syn för turister, pittoreska vyer, men hurudant månne det är att bo där. Senare fick vi höra att dessa egnahemshus, de mindre företagen och verkstäderna är privatägda, medan skyskraporna som reser sig överallt liksom även storföretgen är statsägda.

Det vackraste som fanns i Belgrad var enligt min åsikt Kalemegda-parken med sina gamla (och förnyade) fästningar, valv och slott. Slottet är, sådant det nu är, från 1300-talet, vissa delar t.o.m. äldre . Från de höga gräsbevuxna murarna har man utsikt över ett mycket skiftande landskap, just här förenar sig Sava och Donau, på andra sidan Sava syns det nya Belgrads moderna byggnader, bl.a. museet för modern konst, den nya tidens intåg. Dock ser jag alldeles under mig en kyrka från vilken ofruktsam-

Vårt lag undrar över ett föremål från romartiden som hittats i ruinerna i Kalemegda.

ma kvinnor alltjämt hämtar heligt vatten i förhoppningen att ännu få uppleva tillkomsten av nytt liv. Man tror att samma vatten också hjälper mot ögonsjukdomar. I denna terräng mitt emellan nytt och gammalt kan man gläda sig över nuet, de välskötta planteringarna, de grönskande träden och de vackra statyerna av Mestrovici. Kanske tankarna går till några rader ur en dikt skriven av den jugoslaviske diktaren Branko Radicevic:

»O himlens leende,
där floden blå sig kröker . . .»

I Belgrad finns självfallet mycket annat sevärt. På andra sidan staden, likaså i en stor park, fick vi se Europas äldsta träd, en väldig lönn. Trädet hade fått ett stadigt järnställ som stöd, över detta hade trädet vuxit och nu gick det inte mera att skilja dem från varandra. Om jag minns rätt var trädet 138 år gammalt. Bredvid trädet fanns ett gammalt hus, i vilket serbernas ledare i den första folkresningen mot turkarna, Ratugeorgiu, bott. Vi såg hans och hans hustrus kläder, smycken, vackert smyckade vapen osv. På finska legationens bjudning fick vi senare höra, att kvinnorna också i dagens Jugoslavien håller sig rätt mycket i bakgrunden, de lämnar inte gärna hemmet trots inbjudningar. Det är väl tillåtet att vara kritisk också: Det allmänna intrycket av Belgrad var att staden var något subbig, på sina ställen rentav osnygg, det berömda serbiska köket klarade sig inte så värst bra, åtminstone inte i vårt hotell, och de snabbfotade små djuren med sina brunglänsande skal (kackerlackorna) väckte obeskrivbara känslor.

Sådan var alltså ramen för de dövas XI världspel. Idrottens vänner torde redan ha väntat på att jag skulle komma till saken. Alltså! Öppningshögtidligheten på Jugoslaviens armes stadion som rymmer 100.000 åskådare var festlig. Inmarschen i kvällsskymningen till skenet från strålkastare var en ståtlig syn. Förutom de färgglada dräkterna hade många lag extra rekvisita. Laget från Schweiz, som bestod av två personer, bar på ett kohuvud, meningen var väl att marschera i takt till klangen från det. I några lag bar kvinnorna vackra folkdräkter och endel lag viftade med sitt lands miniatyrflaggor. Vårt eget lag i sina mörkblå kostymer och vita mössor väckte förtjusning (och även ha-begär) var det gick fram.

Publiken vid öppningstillfället uppgick till ca 7.000 personer, bland dessa Jugoslaviens politiska ledning. Förberedelserna för marschen i det nästan totala mörkret utanför stadion var en intressant upplevelse. Lagen irrade omkring och sökte efter sina namnskyltar. Kaoset klarades dock upp och själva marschen in på stadion i strålkastarnas sken var endast obetydligt försenad.

Programmet var det sedvanliga med inmarsch, hälsningstal, flagghissning och överlåtelse av flaggan. Bland idrottsmännen kunde tydligt förmärkas spänningen inför de förestående tävlingarna. Trots detta följde alla med intresse med den jugoslaviska folkdansgruppens (flere hundra dansare) uppvisningar. Öppningshögtidligheten var lyckad och spelen kunde börja.

Köpa eller inte? Ossi Ottela (andra i slägga) och Simo Kujala (tredje i spjut) fundersamma inför gatuhandlarens arbusfrukter.

Vårt lag i öppningsmarschen. Som fanbärare Simo Kujala, i ledarnas led Oiva Virtanen, Valentin Kaurela och Tapio Hirsikangas.

Den sista finslipningen av det finländska laget hade påbörjats i Budapest den 4.8. Redan då kunde konstateras, att en ny och mäktig motståndare hade trätt in på arenan. Det heta, tryckande vädret, 30—35 värmegrader i skuggan. Många klagade över huvudvärk efter övningarna. Representationsmössorna blev arbetsmössor. Privata strövtåg i staden förbjöds och på detta sätt undveks förslöande vandringar på de steniga gatorna.

Träningslägret i Budapest, som vi måste ty oss till på grund av ekonomiska skäl, visade sig kanske sist och slutligen vara en grund för kampandan och vi-andan inom vårt lag.

När vi kom till Belgrad var vårt lag en enig och andligt stark enhet, som hade beslutat att kämpa om varje meter och varje poäng in i det sista. Den andliga vakenheten hade fostrats hela tiden och speciellt lagets yngsta, friidrottarna och gymnasterna, fick mycken uppmuntran. Bleka om nosen lyssnade de till de äldres råd och hela tiden växte kampviljan. När tävlingarna började var det finländska laget redo att sikta på guld och ära.

Standarden i friidrotten blir bättre. Det fick vi än en gång konstatera på JNA-stadion. Trots den stigande konjunkturen finns bland finländarna inte många toppidrottsmän som skulle kunna mätas med allmänna internationella mått. Skromorov från Sovjetunionen, 400 m häck, var tävlingarnas obestridligt bästa. Hans tid i finalen i långa hindersträckan, 52,2 är i de belgradska förhållandena ypperlig. Följande blev så vitt jag kommer ihåg 50 meter efter. Det var väl överlägsen seger om något. Nämnas må, att samma man var femte i OS i Mexiko och blev kort efter spelen i Belgrad Sovjetunionens mästare på tiden 49.1. Som jämförelse må nämnas, att finländarnas stora hjälte Jaska Tuominen inte någonsin löpt denna sträcka under 50 sekunder.

Vi var självfallet mest intresserade av de grenar i vilka våra egna gossar var med. Första finländare i elden var Eero Saarikoski i tresteg. Finlands lag hade i sin helhet kommit till stadion i omedelbar närhet av trestegsbanan för att heja på Eero. Svåraste medtävlare var de ryska trestegshopparna. Efter en svag början lyckades Viktor Judelevitsch få resultatet 15.27 och det nådde Eero inte upp till. Eero kom visserligen nära 15 meter, men lyckan log inte, ty hoppet var övertramp. Man får hoppas att han fortsätter med träningen omedelbart och under hela vintern och är nästa år färdig att försöka sig på världsrekordet 15 meter. Ännu bättre än silver i Belgrad vore det om Finland kunde få världsrekordet i sitt namn.

Vesa Hannu, blott 20 år, tog hård fart för sitt femte hopp. På tavlan syntes siffrorna 702. Den magiska gränsen, 7 meter, var

Vårt bronslag i korgboll efter matchen mot Italien.

bruten, ett nytt världsrekord såg dagens ljus. Glädjen varade dock inte länge ty sista ronden började. Överdomaren tillät tävlarna att byta hopptur och ryssen Viktor Bogdanov hoppade först. Han hade bråttom till stafetten som just skulle börja och följaktligen gick domarna med på detta brott mot stadgarna. Ryssen siktade högt, farten var hård och satsen likaså. och så gick det som det gick. Vesa Hannu innehade inte längre världsrekordet, som nu var 703. Finländarna i läktarna tystnade i takt med att guldglansen slocknade. Vesa fick försöka än en gång och genast efter ryssen. Nu betydde inte ens stegmärkena någonting längre. Nu gällde det att ta till alla krafter och hoppas att det inte blev övertramp. Allas blickar vändes mot längdhoppsplatsen och alla finländarna höll upp tummarna. Farten började, en rivstart, den vita flaggan lyftes. Hoppet föreföll bra, men var det tillräckligt bra. Mätningen började och tiden tycktes snigla sig fram. Sedan tändes siffrorna: 715. Otroligt, men sant. Världsrekordet blev trots allt finländskt. Vesa Hannu hade klarat denna stortävling på ett strålande sätt. Tidigare rekordet 685 bättrades med 30 cm och för segern behövdes ett världsrekord. Här finns ett föredöme för alla våra unga idrottare.

Pauli Savolainen fick inte stifta bekantskap med maratonsträckan före kungatävlingen. Paulis hälsa var inte heller den bästa möjliga. Efter milen var han totalt slut, huvudet värkte och temperaturen hade stigit. Några dagar hade han i alla fall tid på sig att förbreda sig för den hårda kampen. Diskussioner fördes med hotellköket om dieten och om större portioner. Pauli lekte t.o.m. själv kock ibland och rörde om i sina underliga soppor. Febern försvann och förtroendet för konditionen ökade. Ögat fick den bekanta glimten av humor och hela det finländska laget fick nytt förtroende för Paulis möjligheter. På morgonen på tävlingsdagen öste Valentin Kaurela vatten i ett ämbar och sade att han skulle ge Pauli en uppiggande dusch ett par kilometer före målet. Så här berättar Pauli själv om tävlingen: »Efter halva sträckan visste jag hur tung banan var. I täten var vi då två ryssar och jag. När jag tittade på kamraternas fötter tyckte jag mig märka en viss stelhet och också ansiktsdragen såg ansträngda ut. Då tänkte jag, att om engång Hannu fick guld så varför inte jag med. Jag tog en rivstart. Efter 100 meter tittade jag bakom mej och såg att ryssarna gestikulerade livligt. Jag hade dock fått ett försprång och samtidigt började en lång uppförsbacke med lindrig lutning. Den orkade jag ännu med alla krafter. Nu måste ett avgörande ske, för långsam som jag är finns det inte någon annan möjlighet. På en stund hade jag fått ett par hundra meter försprång och det kändes skönt.» När tävlarna kom in på stadion var de föremål för allas intresse, ty denna gren utgjorde ju avslutningen på friidrotten i spelen. Vem kommer först, försökte man gissa. Vad har hänt på vägen, det visste åskådarna inte. Men det kunde man tänka sig, att kampen i 33 graders hetta måste vara hård

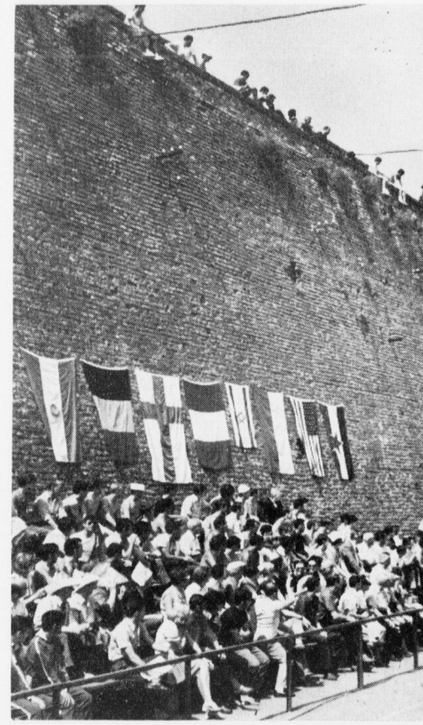

En del av korgbollsläktaren i skuggan av muren i Kalemegda.

»Familjeporträtt» före hemresan. 17 män har medalj kring halsen.

Ordningsmännen hindrade så effektivt utomstående att komma in på planen, att det var svårt att få egentliga sportbilder. Detta foto har knäppts från åskådarläktaren och är från finalen på 800 m. Vår Markku Ventelä är fjärde på inre banan.

och obarmhärtig. Nu börjar det röra på sig vid Maratonporten, ordningsmännen skyndar dit och bildar spalje. Redan kan man skymta en blå skjorta och där kommer Pauli Savolainen, liten till växten men stor i krafterna. Medtävlarna syns inte till. Guldet och äran är säkert våra. Det går inte att motarbeta tårarna som tränger fram när Pauli löper i mål och tårar i ögonen har också Pauli när finländarna rusar fram för att gratulera honom. För finländarnas del fick spelen på detta sätt en strålande avslutning.

I armens idrottspalats i närheten av stadion hade gymnasterna tävlingar i en veckas tid. Sovjetunionen, Bulgarien, Jugoslavien och Finland hade hela lag med, Finland visserligen endast 3 man, de övriga fem. När poängen räknas tas de tre bästa prestationerna från varje lag med. Vi hade alltså just inte råd att misslycka. Våra gossar verkade att fysiskt vara svagare än många av motståndarna, men skickligheten föreföll att räcka till. Under de sista redskapstävlingarna var situationen kritisk. Undertecknad blev kommenderad till poängräknare i läktaren och jag försökte efter bästa förmåga ge tips om motståndarnas poäng åt Tapio Hirsikangas på tävlingsarenan. Ledningen vårt lag fick i den obligatoriska delen räckte till och efter tävlingen kunde vi åter dricka en skvätt vin i hotellet silvermedaljen till ära.

Sovjetunionens lag var för övrigt i gymnastiken i en klass för sig och gjorde de svåra och mångsidiga rörelserna med verklig finess. På fältet vid Kalemegdans ruiner kämpades varje dag om guldet och silvret i korgboll. Redan på förhand var det klart, att den tidigare skickligheten inte räcker till nu. Korgbollsnivån bland de döva har stigit kraftigt i hela världen under de senaste åren . Också USA fick känna av det, USA har ju i de tidigare spelen vunnit med en poängskillnad om flere tiotals poäng. Nu var kampen inte lätt för någon. Amerikanarna som på förhand hann leka översittare ett slag togs ned på jorden igen. Alla matcherna var hårda och detta tillsammans med den tryckande hettan fick mången korgbollsspelare nästan till nervsammanbrottets rand. Sin bidragande orsak till detta var även de jugoslaviska domarna, som med sin unika pedantiskhet och sina evinnerliga visslingar blandande sig i spelet. I matchen mellan USA och Finland försökte de stora amerikanarna ibland t.o.m. ta till knytnävarna, speciellt mot Lampinen och Immonen, som efter vad som påstods spelade för hårt. Till all lycka var domarna herrar över situationen och kunde lugna ner spelet. Nå, intermezzona gav självfallet färg åt matcherna och fick stämningen att stiga bland åskådarna.

På avslutningsdagen då medaljmatchen USA—Polen gick av stapeln och likaså medaljmatchen mellan Finland och Italien var läktarna fyllda med åskådare. De amerikanska turisterna med sina miniatyrflaggor var på platsen redan en timme innan matcherna började, uppskattningsvis var de 100—150. Likaså fanns det rikligt med italienare bland åskådarna. Finländarna hade naturligtvis också sitt hejarlag, visserligt mycket litet, ty förutom de övriga idrottsmännen fanns endast några få turister. De följde dock troget med alla tävlingarna. Representanterna för finländska legationen var också på platsen för att följa med korgbollsmatchen. Vi fick bronsmedalj, visserligen efter många pinsamma ögonblick. Av Finland—Italien matchen återstod en minut och femtio sekunder. Finland ledde med en poäng, våra gossars miner var lidande. Från min plats kan jag se att laget är totalt slut. Likaså italienarna, men de anfaller dock med förfärande styrka. Från planen hörs ett smärtfyllt rop, det är Jorma Ääri som ber att få komma bort från planen. Krafterna är slut och han ser knappt framför sig. Att byta spelare under de sista sekunderna är alltid riskabelt, men nu måste det göras. Jarmo Järventaus skickas blek om nosen med i kampen. Hans nerver håller trots allt, ett par korgar genast till att börja med och Italien är såld. När segern blir ouppnåelig faller laget ihop to-

Fortsättning på sid. 25

RUNO SAVISAARI

Som campingturist i Öst-Europa

Finländarna reser numera mycket. Detta torde bero på att man har semester, pengar och är nyfiken. Några nöjer sig med att resa i hemlandet, men många styr kosan mot Skandinavien, Väst- och Syd-Europa samt Amerika, men några också till Öst-Europa. Resorna till Öst-Europa är dock få jämfört med reseorna till övriga länder. Endel är rädda för papperskriget, andra kanske för något annat, som avviker från förhållandena hos oss. Det var just allt detta som är annorlunda än hos oss, som vi ville lära känna. Vår familj hade redan i flere år drömt om en resa till det s.k. östblocket. Nu skulle den förverkligas. Eftersom vi hade endast 3 veckor till vårt förfogande måste rutten begränsas till följande: Helsingfors — Leningrad — Moskva — Warszava — Krakow — Budapest — Wien — Prag — Berlin — Malmö — Stockholm — Helsingfors.

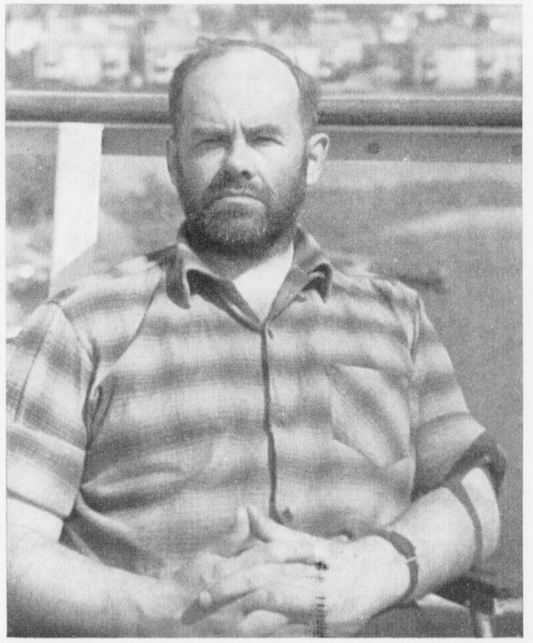

Artikelförfattaren med sitt tre veckor gamla skägg.

FÖRBEREDELSERNA

Vi hade under vårens lopp i tankarna redan gjort resan flere gånger, såväl med hjälp av broschyrer och kartor som med hjälp av olika slags guider. Var och en fick i uppgift att på förhand ta reda på sevärdheter och annat av intresse i städerna. Pass skaffades åt mor och det äldsta av barnen, själv hade jag redan ett sådant. Pojken och yngsta flickan antecknades på mors pass. Visum behövdes till fem länder, nämlingen Sovjetunionen, Polen, Ungern, Tjeckoslovakien och Östtyskland. Passfotografier måste vi ha ungefär ett dussin per person. Dessutom behövde vi internationella körkort, flere försäkringar och en bunt olika slags valutor i resechecker och sedlar. Självfallet hörde till utrustningen olika slags kameror, filmrullar, ett par tält, sovsäckar, knäckebröd, russin, nötter och annat dylikt, för att övergången till de nya förhållandena inte skulle bli för plötslig. Fjädrarna i vår Volkswagen var hårt belastade och stänklapparna släpade mot vägen, när vi startade på denna tre veckor långa turne.

SOVJETUNIONEN

Vaalimaa var den första gränsorten och mycket intressant. På gränsen togs vi emot av en saklig soldat från grannlandet med ett maskineldvapen på axeln. Älsta barnet, som är en hård pacifist, var nära att svimma över ett dylikt mottagande. I tullen fylldes pappren i så, att alla värdeföremål och valutor antecknades. Resväskorna granskades noga, sedan genomsöktes nästan allt som fanns i bilen, tälten öppnades. Vi assistenter

Matrast på den ryska stäppen.

hade ett hårt jobb, för kontrollörerna var sju. Efter en och en halv timme fick vi tillåtelse att fortsätta mot Viborg.

Viborg gjorde ett nedslående intryck i aftonsolens sken. Tidtabellen tillät endast att vi snabbt besökte slottstornet som just reparerades. Pojkar som tiggde tuggummi följde oss hela tiden i hälarna. Intourists expedition var redan stängd, varför vi, när kvällen redan skymde, fortsatte mot Kuokkala eller Repino, campingområdet i Leningrad.

Campingområdet Repino är beläget på Näset, ca 40 km från Leningrads centrum. Tältområdet var ändamålsenligt. Eftersom den egentliga turistsäsongen först hade börjat (den 3 juni) var det inte stor trängsel på campingområdet. De flesta turisterna var från Finland. Enligt seden på orten måste vi hyra ett färdigt rest tält, som hade trägolv, elbelysning samt uppvärmning. Det var också tillåtet att resa egna tält.

I Leningrad gick vi igenom de viktigaste sevärdheterna, vi beundrade landskapen kring Neva och gick upp på taket till Isakskyrkan. Fotografera fick man inte där.

När vi under rusningstid körde mot Peterhov hörde vi plötsligt en vissling från en milis, vilket betydde att vi måste stanna. Det var inte annat att göra än att stiga ur bilen. Brottet klarnade, när milisen visade på ett trafikmärke som förbjöd omkörning. Jag hann redan tänka på förhör och rättegång, men snart förstod jag, att det endast gällde att betala en rubel i kontanta böter. Jag började inte förklara att jag var en utlänning och att trafikmärkena här var så högt uppe att det var svårt att se dem, utan betalade snällt mina böter, fick ett kvitto och var glad, när jag kom undan så lindrigt. I Finland kan man ju för en dylik förseelse få betala 150 mk i böter.

De landsvägar, som turisterna fick begagna var utan undantag asfalterade, varför bilkörningen var relativt lätt. Hos jämnheten hos asfalteringen hade dock inte fästs lika stor uppmärksamhet som hos oss, och därför var fjädrarna i bilen hårt ansträngda vid större hastigheter. Vi nöjde oss i allmänhet med att köra 80 km/t.

Riksvägen från Leningrad till Moskva går genom ett rätt jämnt landskap. Skogarna och åkrarna växlar i landskapsbilden och byarna, genom vilka vägen går, påminner mycket om varandra. I allmänhet ligger husen, som är av trä, i en rad på båda sidor om vägen. Mellan körbanan och byggnaderna finns vägar för cyklister och fotgängare. Vid byarna måste farten regleras redan på grund av att höns- och ankflockarna var en rätt vanlig syn på vägen. Stockhusen var byggda nästan i samma stil och i allmänhet omålade. Gaveln mot körbanan var dock ibland målad i blått, grönt eller brunt. Trafiken, som till stor del bestod av lastbilar och bussar var relativt lugn. I de viktigaste vägkorsningarna fanns fartbegränsning (40 km/t) och vanligen också en miliskur, från vilken trafiken övervakades. Enligt vissa uppgifter följde man på detta sätt noga med de utländska bilarna. Jag vågar inte svära på att denna uppgift är sann, men sant är däremot, att turisterna på landsbygden får röra sig endast på vissa större vägar. Ett finländskt par berättade, att de då de sökt efter ett campingområde förirrat sig från huvudvägen och att miliser på motorcyklar ledde dem tillbaka till huvudvägen. Som minne fick de en anteckning i sitt visum.

Många bilister frågar om man i Sovjetunionen kan få bensin som passar till västbilarna. Detta behöver inte bekymra om man blott vänjer sig vid systemet. Bensinkuponger fås från Intourist hotell och ibland på campingområdena. Priset är endast 49 penni per liter för 98 oktanigt, som fås på bensinstationerna som ligger på 100—250 km avstånd från varandra. Det gäller förstås att se upp så man inte kör förbi.

Jag hade tagit med mig några reservdelar för den händelse att bilen skulle börja krångla. Så hände dock inte en enda gång under hela resan. Men värre kunde det ha gått. När vi körde genom Kalinin körde jag med högerhjulen i en grop som jag inte märkt, jag körde nämligen bakom en annan bil. När jag inspekterade skadorna såg jag att flänsarna i båda högerhjulen blivit skadade. Däcken höll i alla fall och så kom vi undan med bara förskräckelsen. Om däcken skulle ha gått sönder vet jag inte hur vi hade kommit hem, ty det lär vara mycket svårt att i Sovjetunionen få däck till västbilar.

Moskvas campingområde ligger i korsningen mellan den yttersta ringvägen och vägen från Moskva till Varszawa. Vi hade dock en mycket oklar uppfattning om läget, varför vi körde närapå 30 km mot Warszawa utan att hitta området. Till slut beslöt vi oss för att svänga in på en sidoväg för att köra tillbaka till Moskva längs en parallelltgående väg. Detta gick dock inte för sig, när vi hade kört några hundra meter kom en bil bakom oss med signallampan blinkande och ljudsignalen på. Milisen steg ur bilen och började något upprörd läsa lagen för oss. Jag svarade ungefär i samma ton på finska, varefter vi började diskutera sakligt med gester och för tydlighetens skull ritade vi ännu på marken. Vi fick råd, skiljdes som vänner och så hittade vi campingplatsen. Den var ny och rätt tidsenlig och turisterna var från olika delar av Europa.

Sevärdheterna i Moskva är så välkända att det inte är skäl att här berätta desto mera om dem. För mor var balettkvällen i Bolshoi-teatern resans höjdpunkt.

Trafiken i Moskva beredde inte större svårigheter, blott man kom ihåg att ha tillräckligt hög hastighet på huvudgatorna (70—80 km/t) ty annars uppmanade miliserna en att öka på farten. Mörkerkörningen var dock annorlunda än den vi är vana vid här. Under den mörka tiden kördes endast med parkeringsljusen på och då och då tände man långa ljusen för att se om vägen var fri. När man försökte köra med närljus, blinkade de som kom emot.

»Gummor» på kyrktrappan i Smolensk.

Smolensk, som ligger ca 260 km västerut från Moskva, är känd från våra senaste krig. Eftersom det var söndag, besökte vi en gudstjänst. Djup religiositet avspeglades i den syn som mötte oss vid kyrkdörren, Enligt ortodox sed kysste människorna bilderna, gjorde korstecknet och bad i knäböjande ställning. Kyrkfolket bestod till största delen av äldre kvinnor, men också några yngre fanns bland dem. Efter Smolensk stannade vi i Minsk och därefter var vi redo att lämna Sovjetunionen och styra kosan mot Warszawa.

Campingsverksamheten i Sovjetunionen är så välordnad att turisterna väl kan använda sig av detta sätt att resa. Campingområdena är dock rätt glesa, och betjäningen anspråkslösare än hos oss. Ryssarna själva campar rätt litet, vilket är förståeligt redan av den orsaken, att de privata personbilarna är få. T.o.m. de campingområden om vilka i broschyrerna sades, att de var de bästa i Europa visade sig vara rätt anspråkslösa.

Eftersom vi inte kunde språket fick vi mycket litet kontakt med folket där. Då vi sökte oss fram till någon plats eller då vi frågade efter något, använde vi de ungefär tjugo ord, som vi kunde, och dessutom talade vi självfallet med händerna. Vi konstaterade dock, att speciellt på landsbygden de människor vi kom i kontakt med, var synnerligen gästfria och vänliga. Ibland

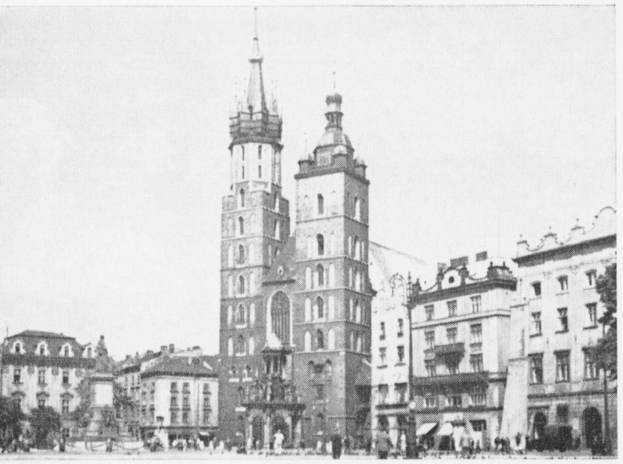

Mariakyrkan med sina två torn, Krakow.

ville de så aktivt hjälpa oss på rätt väg eller visa oss platserna att vi nästan fick slita oss från dem.

POLEN

När vi gick över gränsen mellan Sovjetunionen och Polen hade vi kvar alla kvitton och det var en imponerande hög som samlats under veckan i Sovjetunionen. Dessa undersöktes dock inte desto mera och genomgångsvisum ordnades på en halv timme. Vi kände intuitivt eller var det kanske av psykologiska orsaker att vi kommit till ett friare land. Turisterna fick köra längs de vägar de ville och vart som helst. Butikerna var mångsidigare och bättre försedda än i Sovjetunionen. Också huvudvägarna var i bättre skick.

Warszawa är en stor stad, som domineras av det höga kulturpalatset i centrum, en gåva till Polen från Sovjetunionens folk. Warszawa är vad topografin beträffar en enformig stad. Regnet och stormen som varat hela dagen gjorde stämningen tryckt och vårt ena tält blev genomvått. Ett stänk av humor åt denna tryckta stämning gav vår måltid i folkköket. Vi valde vår mat efter utseendet, mor åt kokta svintarmar, flickan njurar som luktade illa och vi övriga bönor.

Krakow är en vacker stad i södra Polen, antalet invånare ca 0,5 miljon. Bland de mest betydande sevärdheterna är Mariakyrkan vid torget i centrum. Från tornet i denna hörs varje timme en melodi, som plötsligt avbryts. Den är ett minne från gångna århundraden, då en man som spelade detta musikstycke blev beskjuten av fienden och musiken plötsligt tystnade. En annan sevärdhet är slottet på Wavelsbacken. Krakow kan med skäl kallas en vacker stad.

I Wieliczka nära Krakow finns en intressant bergsaltgruva från tolfte seklet. I berget har huggits ut långa gångar och stora grottor, bl.a. en kyrkosal och ett tennispalats, och i dessa fanns kända skulptörers alster som turisterna fick beundra.

Auschwitz koncentrationsläger ligger i södra Polen ett hundratal kilometer västerut från Krakow. Även om det finns rätt talrikt med beskrivningar över detta berömda läger, var dock museet på vars port man kan läsa orden »Arbeit macht Freiheit» (arbete ger frihet), en syn som man inte kan glömma. Bilder av dem som bott i lägret, berg av hår, högar av skor och trånga celler — när man betraktar dessa får man en uppfattning om vad som här timat för ett kvarts sekel sedan.

När vi ytterligare stannat en stund i den berömda idrottsstaden Zakopane åkte vi uppför Tatra-bergen till Lysapolana och körde över gränsen.

TSCHECKOSLOVAKIEN

Vi låg ett halvt dygn efter tidtabellen, varför vi inte körde till Budapest, utan övernattade på Tatra-bergen, på en höjd av ca 400 m. Vädret var så pass svalt, att mor ville övernatta inomhus. Det gjorde hon också, men vi andra kröp in i tältet. På morgonen var marken vit av rimfrost och vi frös om fötterna när vi gick för att tvätta oss. Detta var också enda gången mor övergav sitt tält, men så kalla nätter råkade vi heller inte ut för senare.

I Tjeckoslovakien kan man ännu i städerna se spår av händelserna år 1968. Swobodas och Dubzeks namn fanns skrivna på husens stenfot och också spelsifforna från världsmästerskapsmatchen i ishockey mellan Tjeckoslovakien och Sovjetunionen, 4—3, fanns här och var.

I centrum av Prag fanns inte gatunamnen i gatukorsningarna och därför var det svårt att hitta fram. När vi påpekade detta för tjänstemannen i resebyrån bad denna om ursäkt och sade att de inte tagits bort för turisternas skull. På huvudgatan Waclavske Namest rörde sig mycket ungdom på kvällarna. Den gamla staden var en sevärdhet med sina kyrkor och sitt rådhus. Mitt på torget i gamla staden fanns statyn

av landets reformator Johan Huss. Vi besökte också ett slott som låg på ett berg på andra sidan Moldau, där bl.a. i oktober hölls det partimöte, vid vilket Dubzeks politiska öde avgjordes.

Valutafrågorna beredde svårigheter i nästan alla länder, men kanske mest i Tjeckoslovakien. Bensin ficks till tre olika priser, beroende på om man köpte den med kuponger, dollar eller Tjeckoslovakiska pengar som växlats enligt den officiella kursen. Här liksom också annorstädes stod västvalutan högt i kurs. I en butik gav jag förutom dollars också kopek, men dessa dög inte alls, däremot nog våra egna mark. I nästan alla länder fick vi då och då valutaköpare i hälarna på oss, men som laglydiga medborgare och dåliga affärsmän började vi inte växla, även om vi ibland erbjöds dubbel och t.o.m. fyrdubbel kurs.

UNGERN

Budapest var den vackraste av de många städer vi såg. Donau delar staden i två delar, Buda och Pest, som sammanknyts med åtta broar. I Buda är landskapet omväxlande och från de många kullarna har man en synnerligen vacker utsikt mot Donau. Pest däremot är alldeles jämn. Denna stad med sina 2 miljoner invånare har under seklernas gång blivit förstörd många gånger, men har alltid byggts upp igen. Från romartiden finns kvar ruinerna av en amfiteater och ett stadsområde. Turkarna höll länge staden i sitt välde, under de senaste krigen förstördes staden rätt mycket och den senaste prövningen fick den utstå i samband med folkresningen år 1956.

Ungrarna är vårt brödrafolk. Detta fick vi ofta erfara då vi talade med människorna. De är också i det avseendet lika oss, att de sitter ensamma på ölkrogarna till åtskillnad från slaverna, som alltid är redo att prata och skämta.

På den ungerska landsbygden såg vi såväl fattig som mera välbärgad bebyggelse. Lantbruket är en viktig näring, men också indusrialiseringen har nått ganska långt.

Det ungerska språket är fullkomligt obegripligt för finländare, även om i ordens form och i talrytmen finns en skiftning som avviker från de germanska och slaviska språken.

Balaton-sjön är i ett avseende Ungerns pärla. Den är ett viktigt turistområde, där såväl ungrarna som talrika utlänningar tillbringar sin semester. Hotell, campingområden, båthamnar, och annat som ansluter till turismen finns rätt

Reformator Johan Huss staty i Prag.

rikligt. Sjöns medeldjup är endast 3 meter, men med stränga vattenskyddsåtgärder har vattnets kvalitet dock kunnat bibehållas så god att man kan simma i sjön och till och med dricka vattnet utan att rena det.

ÖSTERRIKE

Vårt besök i Österrike blev rätt kort, men vi hann dock ytligt stifta bekantskap med Wien. När man kommer från Ungern till Österrike, kan man inte låta bli att konstatera vissa förändringar. För det första råder i Österrike inte visumtvång och tullformaliteterna är också i övrigt mindre stränga. Varusortimenten var rikligare och kvaliteten allmänt sett högre.

Levnadsstandarden är även högre än i östblocksländerna. Huruvida detta har någon direkt anslutning till större lycka, är sedan en annan fråga. Vi funderade på detta under resan, vi såg ju både det ena och det andra, vi kom med olika synpunkter, men något klart samband kunde vi inte se. De människor vi träffade i de små byarna i Sovjetunionen föreföll minst lika lyckliga som de som vandrade på gatorna i väststäderna.

Wien var i ett avseende för barnen resans höjdpunkt. Där fanns en stor nöjespark, Prater, och där bl.a. världens största pariserhjul. Där fanns en hel del andra karuseller också, som inte finns på Borgbacken hos oss, och alla måste de ju pröva på. Det yngsta av barnen var mest intresserat av de många spökhusen och vi alla självfallet intresserade av cirkusen. Allt detta gjorde ett så stort hål i vår reskassa, att vi första kvällen fick lämna pariserhjulet. Pojken gjorde dock

Berlinmuren.

uppror och krävde, att vi nästa kväll måste komma tillbaka. Han fick sin vilja igenom.

Wien är också en viktig historisk stad, i detta kejsardöme regerade i tiden berömdheter såsom Frans Josef och Maria Teresia, från vilkas tid man kunde se olika slags konst och många minnen.

ÖSTTYSKLAND

Om Österrike brukar sägas, att landet är militaristiskt. Detta kunde vi, som körde igenom landet på genomgåsvisum inte konstatera i högre grad. Tullmyndigheterna och poliserna var lika sakliga och vänliga som annorstädes. Bilistens frihet begränsas dock av det, att man måste hålla sig på vissa huvudvägar liksom i Sovjetunionen. Med transitvisum kan man köra igenom landet utan Österrike mark, ty på genomfartsvägarna finns Intertank-bensinstationer, där man får bränsle fär västvaluta. När man kör från Österrike till Östberlin måste man använda sig av en viss väg för att komma in och återigen en viss väg för att komma ut. På dessa gränspunkter finns egna tullar och som särdrag må nämnas, att tullmyndigheterna i Österrike har speciella kärror med speglar, med vilka de kontrollerar att under bilen inte finns något olovligt.

Östberlin är Österrikes huvudstad och är avskild från Västberlin genom den berömda muren. Turisterna får köra igenom muren. men först efter en sträng och ingående granskning. Det var överraskande att konstatera, att i Östberlin, ännu så här länge efter kriget, finns rätt mycket ruiner. Det föreföll som om man först nu under den senaste tiden börjat bygga nya bostadsområden i större skala. Trafiken på gatorna var rätt lugn, lugnare än i Moskva, Warszawa, Prag och Budapest. För turisterna visades minnesmärket som, för att ära de i erövringen av Berlin fallna sovjetiska soldaterna, rests i en stor park.

VÄSTBERLIN

Västberlin är en väststad i öster. Arealen är endast 480 km² och den sträcker sig 25 km i riktningen norr-söder och 15—20 km i riktningen öst-väst. Antalet invånare är dock 2,3 miljoner. Vad det yttre beträffar avviker Västberlin från Östberlin i det avseendet, att varuhusen erbjuder människorna rikligt med varor av alla möjliga slag och i det att trafiken stockar sig i centrum av staden. Spåren från kriget har reparerats för länge sedan och stora ståtliga byggnader finns rikligt, den mest berömda av dem kanske kongresshallen med sin speciella konstruktion.

Intill muren finns en trappavsats, varifrån man kan se över mot Östberlin och även fotografera. Däremot är det inte möjligt att komma över muren. Det ser de beväpnade gränsvakterna, taggtråden och trafikhindren till. Sägas måste, att denna berömda mur verkligen föreföll onaturlig, den väckte blandade känslor.

Även om i Västberlin finns praktiskt taget allt en människa behöver, föreföll det dock, som om det vore betryckande att bo här. Parkområdena var rätt begränsade.

SAMMANDRAG

Vi var synnerligen nöjda med vår resa på den grund att vi klarat den utan missöden och för att vi sett så mycket. En del av oss kritiserade brådskan, vi var ju alltid i farten. Jag försvarade mig med att säga, att det går ju an att fara tillbaka och se det man vill se, sedan när det finns mera tid.

Under resan hade vi tillryggalagt dryga 6000 km och vår Volkswagen hade hela tiden uppfört sig fullkomligt klanderfritt. Någon semester kan vår resa inte kallas, men det var ju inte meningen heller. Det var berikande att se mycket sådant som man i allmänhet endast hör talas om, att få uppleva de många stunderna under resan. Jag kan med gott samvete rekommendera en dylik resa för alla som fördomsfritt vill se hur andra människor lever.

OIKONEN:

Julljusen

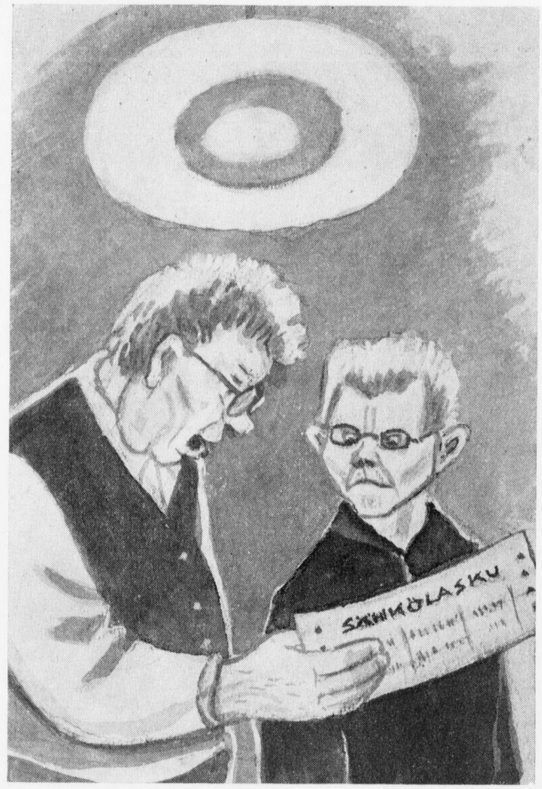

Husägare Heponen var i elverkets böcker införd som ett förbrukarnummer, hans hyregäst Länkinen förbrukade annars bara, de hade gemensam mätare.

När Länkinen flyttade in i övre våningen hade han generöst gått med på att mätaren skulle vara gemensam.

— Men det är ju fint, att man kan klara av någon räkning i våra dagar med gemensamt ansvar, sade han.

Sedan tände han snabbt lamporna i övre våningen. Takkronan lyste, alla de hundrade ljusen gav sitt sken. Tindra o alla ljus, tindra i kapp med stjärneögon. Man vissnar ju i detta nordiska mörker utan ljus. För grannen, som visade sin förtjusning över ljusmängden i övre våningen, klargjorde Länkinen upplysande alla de fördelar ur mentalhälsosynpunkt som god belysning medför.

— Ljus åt folket, sade man förr när man tände pärtorna. Hos oss sitter man inte i mörker. Och mina hundra ljus, är det då för mycket? Hur mycket ljus finns det i sommarsolen, och hälsosam är ju den. Sedan tände han på utelampan, annars bara, för att försköna omgivningen.

Men till slut kom räkningen, och husägare Heponen kom som en blix för att visa den för Länkinen i övra våningen. De övergick från hundraljuslampan till en större, men räkningen var den samma, det var inte fel på belysningen.

— Även om vi delar på räkningen, så måste jag säga att en så här stor räkning har jag aldrig fått i mitt liv, knorrade husägare Heponen och kliade sig i huvudet. Sedan började han minnas hur Länkinen badat i ljus. När Länkinen gick hemifrån medan det ännu var mörkt, lämnade han utelampan att brinna för att det skulle vara trevligare att komma hem.

— Belysningen har alltid varit på i Er bil också, t.o.m. då den stått parkerad, kom husägare Heponen ihåg. — Ni är en slösare till naturen. Ni rakar er två gånger om dagen. Ni är flärdfull till naturen. Musikradion spelar, Ni är lättsinnig till naturen. Ni har inte TV, Ni har inte för en stund suttit i mörker och ljuset det bara brinner.

Nu började Länkinen hetta till:

— Ni, ni... syndmätare, Er mätare ljuger säkert, i Ert sällskap har den blivit likadan som Ni. Era ledningar läcker, undra på att det har känts så underligt och mej skall Ni ha att betala. Är det Ni som är vår privata mätare. Ninini... Ni gamla Fariseus.

När de lugnat sig återgick de till saken.

— Vi ber att få en förbrukningskalkyl från elverket, sade husägare Heponen. — De har erfarenhet, de vet vad olika apparater och lampor förbrukar. Vi gör båda upp en förteckning över våra elapparater, lampor, allt.

Länkinen gick för att göra en förteckning. Mitt under arbetet rusade han till nedre våningen för att lätta sitt hjärta:

— Men människorna på elverket är bara människor också de, partiska. De börjar avundas mej

mina fina apparater och i sin avund ökar de på min förbrukning med hälften. Jag går inte med på sådana olagligheter.

Husägare Heponen försökte tala vackert, han övertalade, bönade och bad och klappade Länkinen på kinden.

— Kära Länkinen, vi kan lämna in förteckningarna namnlösa. Länkinen godkände tanken. Han gick för att fortsätta sin förteckning. Snart kom han igen ner till nedre våningen.

— Men min handstil, den är liten. Den retar dem. Tänker, att skriver man med så liten stil, behöver man mera ljus. Och så hamnar jag att betala för handstilen också.

— Jag, jag ... jag skriver rent båda förteckningarna. Jag svär att jag inte skall sätta till ens ett kommatecken, jag rättar inte ens rättskrivningen, lovade husägare Heponen.

— Men jag heter Länkinen. Tänk om de inte tycker om mitt namn och så skriver de en högre förbrukning på mej. Jag känner människorna, jag. Husägare Heponen tuggade förtvivlad på sin penna.

— Nå inte då. Men vi jämför med våra tidigare räkningar. Hur mycket har vi tidigare förbrukat under en motsvarande tid, menade husägare Heponen. — Hur stor var Er räkning?

— Tror Ni att jag sparar mina räkningar för de efterkommande. Jag har så klart kastat bort dem.

Husägare Heponen grät.

— Då övergår vi i mitt hus till det gamla systemet med talgljus. Då kan vi räkna på fingrarna hur många ljus som bränts i nedre våningen och hur många i övre våningen.

— Talgljus, tänkte Länkinen. — I hans gyllene barndom använde man talgljus, speciellt om julen.

Och plötsligt tändes julstämningen i Länkinen sinne som en lampa.

— Men naturligtvis övergår vi till talgljus. Eller skall vi kalla dem julljus. Jag skall genast skaffa ljus.

Och Länkinen fylldes med julstämning och -vilja. I denna julstämning betalade han genast sin del av räkningen och den goda viljan tog inte ens slut härvidlag.

— Egentligen börjar det lida mot jul, konstaterade Heponen rörd.

— Jultiden har redan börjat, sade Länkinen och gnolade på en julsång.

— Egentligen borde det alltid vara jul, sade Heponen och började gnola han med.

I den spirande julstämningen beslöt de anse elektriciteten som en praktisk ljuskälla, men att julstämningen borde ge ljus åt vart sinne och julljusen skapa den rätta stämningen. Dessutom beslöt Heponen ge Länkinen en julgåva — nämligen en egen mätare för övre våningen. Den skulle få julstämningen att vara länge — ända tills det åter skulle bli dags att vandra i enbart klar elektrisk belysning.

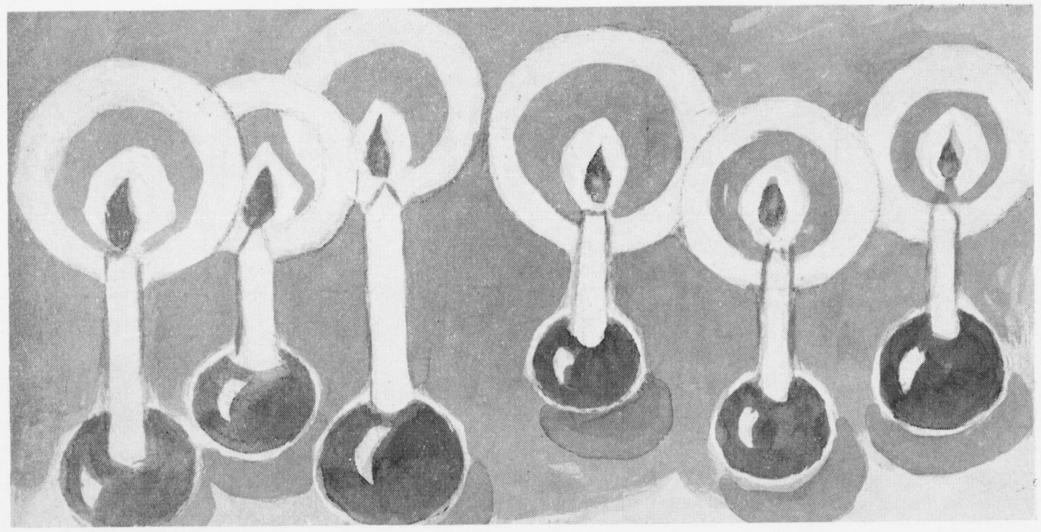

Finlands Dövas Förbund

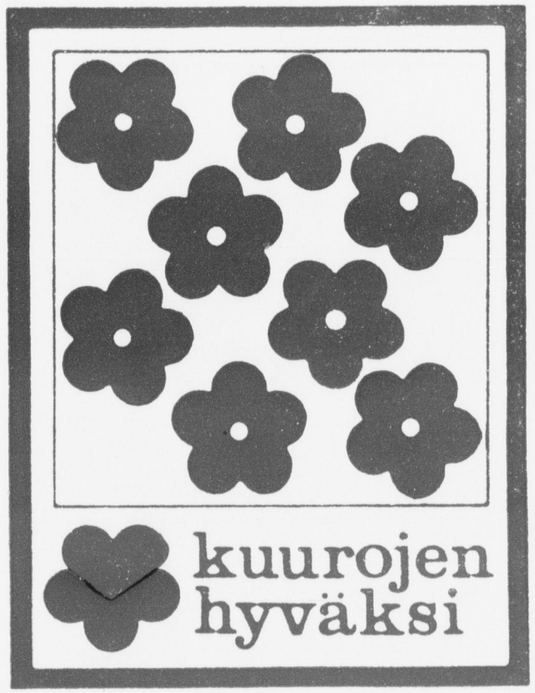

har från år 1900 verkat för att främja rehabiliteringen av de döva och deras sociala vård, målet har varit att hjälpa de döva att klara sig i ett samhälle, vars många betjäningsformer erbjuds endast de hörande. Detta arbete har fortgående försvårats av de knappa medlen, bl.a. har förbundet på grund av brist på medel för närvarande inte en enda vårdsekreterare till sitt förfogande. För att åstadkomma en avgörande förbättring har Dövas Förbund börjat sälja ett brevmärke, de på detta sätt erhållna intäkterna användes för förbundets verksamhet, avlönande av en vårdsekreterare, utvidning av hemmet för döva, Åvik, i Hyvinge osv.

Brevmärket, som kostar 10,— per ark (20 st) och 6,— per halvt ark, kan beställas medelst bifogade giroinbetalningskort eller direkt från förbundets expedition: Elisabetsgatan 27 E 10, Helsingfors 17, tel. 638 154.

SOM TURIST VID VÄRLDSSPELEN

Fortsättning från sid. 12

talt och på planen finns endast ett lag kvar. Finland får brons och medaljtraditionen från de tre senaste spelen bryts inte. Våra pojkar kämpade överraskande väl hela vägen ,men träningen hade ju varit speciellt hård före tävlingarna. Medelåldern i vårt lag börjar dock bli rätt hög och vill vi behålla vår position om fyra år måste flere unga spelare fås med.

Som ett allmänt konstaterande om spelen måste sägas, att de var väl ordnade och av allt kunde man se att pengar hade använts rätt rikligt. Ett speciellt tack förtjänar transportarrangemangen. Det fanns alltid bilar till förfogande och det var sällan man behövde ty sig till allmänna kommunikationsmedel. Inkvarterings- och matförhållandena var inte helt tillfredsställande, maten var främmande, rummen trånga och heta. Någon enhetlig tävlingsby fanns inte, varför umgänget de olika nationerna emellan blev rätt ringa. Tidtabellen för tävlingarna höll rätt så bra streck och sanitärservicen var högklassig.

Vi kan alltså säga, att Jugoslavien, trots några minuspoäng, är värd ett tack för de behagliga världsspelen. M & O.

Hämeenlinna 1969 — Kirjapaino Jaarli

2:50